

Crisis & Faith

Perek 21

Settling Old Scores

<p>א וַיְהִי רָעַב בַּיָּמִים דָּוִד שְׁלֹשׁ שָׁנִים, שָׁנָה אַחֲרֵי שָׁנָה, וַיִּבְקֹשׁ דָּוִד, אֶת-פְּנֵי יְהוָה; {ס} וַיֹּאמֶר יְהוָה, אֶל-שָׂאוּל וְאֶל-בֵּית הַדְּמִים, עַל-אֲשֶׁר-הִמִּית, אֶת-הַגִּבְעֹנִים.</p>	<p>1 And there was a famine in the days of David three years, year after year; and David sought the face of the LORD. {S} And the LORD said: 'It is for Saul, and for his bloody house, because he put to death the Gibeonites.'</p>
<p>ב וַיִּקְרָא הַמֶּלֶךְ לַגִּבְעֹנִים, וַיֹּאמֶר אֲלֵיהֶם: וְהַגִּבְעֹנִים לֹא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל הֵמָּה, כִּי אִם-מִיֵּתֵר הָאֲמֹרִי, וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל נִשְׁבְּעוּ לָהֶם, וַיִּבְקֹשׁ שָׂאוּל לְהַכֹּתָם בְּקִנְאָתוֹ לְבָנָי-יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה.</p>	<p>2 And the king called the Gibeonites, and said unto them-- now the Gibeonites were not of the children of Israel, but of the remnant of the Amorites; and the children of Israel had sworn unto them; and Saul sought to slay them in his zeal for the children of Israel and Judah--</p>
<p>ג וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל-הַגִּבְעֹנִים, מָה אַעֲשֶׂה לָכֶם; וּבְמָה אֶכַּפֵּר, וּבְכֹרֹךְ אֶת-נַחֲלַת יְהוָה.</p>	<p>3 and David said unto the Gibeonites: 'What shall I do for you? and wherewith shall I make atonement, that ye may bless the inheritance of the LORD?'</p>
<p>ד וַיֹּאמְרוּ לוֹ הַגִּבְעֹנִים, אֵין-לִי (לָנוּ) כֶּסֶף וְזָהָב עִם-שָׂאוּל וְעִם-בֵּיתוֹ, וְאֵין-לָנוּ אִישׁ, לְהָמִית בְּיִשְׂרָאֵל; וַיֹּאמֶר מֶה-אַתֶּם אֹמְרִים, אַעֲשֶׂה לָכֶם.</p>	<p>4 And the Gibeonites said unto him: 'It is no matter of silver or gold between us and Saul, or his house; neither is it for us to put any man to death in Israel.' And he said: 'What say ye that I should do for you?'</p>
<p>ה וַיֹּאמְרוּ, אֶל-הַמֶּלֶךְ, הָאִישׁ אֲשֶׁר כָּלְנוּ, וְאֲשֶׁר דָּמָה-לָנוּ; נִשְׁמַדְנוּ, מִהַתְיַצֵּב בְּכָל-גְּבֹל יִשְׂרָאֵל.</p>	<p>5 And they said unto the king: 'The man that consumed us, and that devised against us, so that we have been destroyed from remaining in any of the borders of Israel,</p>
<p>ו יִתֵּן- (יִתֵּן-) לָנוּ שִׁבְעָה אַנְשִׁים, מִבְּנָיו, וְהוֹקְעֵנִים לַיהוָה, בְּגִבְעַת שָׂאוּל בְּחִיר יְהוָה; {פ}</p>	<p>6 let seven men of his sons be delivered unto us, and we will hang them up unto the LORD in Gibeah of Saul, the chosen of the LORD.' {P}</p>
<p>וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ, אֲנִי אֶתֵּן.</p>	<p>And the king said: 'I will deliver them.'</p>

1. Rashi

אל שאול – על עון שאול שנקצר פתאום בהחבא, שגנבוהו אנשי יבש גלעד וקצרוהו, ולא נספד לפי כבודו. ואל בית הדמים – שהרג נוב עיר הכהנים (שמואל א כ"ב:י"ט).

על אשר המית את הגבעונים – כשהרג נוב עיר הכהנים (שמואל א כ"ב:י"ט), המית מהם שבעה: שני חוטבי עלים, ושני שואבי מים, ושמש וחזן וסופר. כך מפורש בתלמוד ירושלמי בסנהדרין.

ורבותינו אמרו: מתוך שהרג את הכהנים שהיו מספיקין להם מזון, העלה עליו הכתוב כאלו המיתם. ואל תתמה שהרי היה הקב"ה תובע כבודו ותובע סרחונו, שכך כתוב: אשר משפטו פעלו (לפניה ז'ג') – באשר משפטו, שם פעלו. כך שנינו ביצמות (בבלי יצמות ע"ה):

והגבעונים לא מזני ישראל המה – כלומר והן הראו בעצמם מדת אכזריות, שאינו מזרעו של אברהם אבינו, ואינו ראויין לידבק בישראל, ולכך גזר עליהם דוד שלא יבואו בקהל. אמר: שלשה סימנים יש באומה זו, רחמנים וביישנים וגומלי חסדים, מי שיש בו שלשה סימנים הללו, ראוי לידבק בו.

בקנאתו לבני ישראל – בתתו לב לנקות ולטהר את ישראל ולעשות צרכיהם, בקץ להרגם. וקנאה זו לטובה, כמו:
 המקנא אתה לי (במדבר י"א:כ"ט), וכן: בקנאתי ליי (מלכים ב' י"ט"ז) דיהוא, זהו פשוטו.
 ולפי מדרשו: לא אמר להרוג אלא את הכהנים. וקנאה זו האמורה כאן, אינה לטובה כי אם לרעה, שידע שלא
 תמשוך מלכותו מיום שלא שמר מצות הקב"ה בעמלק, ומאז נתקנא בהם.

2. Radak

ולפי פשט הפסוקים נראה כי לא נאמר דבר הגבעונים על נוב עיר הכהנים שהרגם שאול בכלל הכהנים שהרי אמרו האיש אשר כלנו ואשר דמה לנו (שמואל ב' כ"א: ה'), נראה כי להם לבדם כלה ודמה. ועוד שאמר בקנאותו לבית ישראל ויהודה שגזר שלא יהיו הגבעונים חוטבי עצים ושואבי מים לבית יי"י כי אמר מוטב שיהיו מישראל שמשים לפני יי"י. ועוד מפני שרמו את ישראל וגנבו את דעתם ובטעות נשבעו להם נשיאי העדה וקנא שאול בדבר זה והרג מהם וגירש מהם הנשארים שלא ישבו בארץ ישראל וזהו שאמר נשמדנו מהתיצב בכל גבול ישראל (שמואל ב' כ"א: ה') ואף על פי שנראה כי לכוונה טובה עשה זה שאול נענש על המעשה הזה כי יהושע נביא יי"י נתנם להיות חוטבי עצים ושואבי מים (יהושע ט': כ"א) לבית יי"י וכדי לקיים השבועה שנשבעו להם לא רצה להרגם אף על פי שבטעות נשבעו להם כדי שלא יהיה בדבר חלול השם כי יאמרו השומעים הנה נשבעו להחיותם ואחר כך הרגום אין שבועת יי"י חשובה בעיניהם ויהיה בדבר חלול השם וכל שכן בימי שאול שהרי כמה דורות היה להם שנשתקעו בישראל שהיה בהריגתם חלול השם גדול ושאלו לא חשש לחלול השם על השבועה לפיכך נענש זרעו בדבר זה.
 ...זה העונש לא היה מידי אדם כי כשאמר הכתוב לא יומתו אבות על בנים ובנים לא יומתו על אבות (דברים כ"ד: ט"ז) לא אמר אלא במיתה בידי אדם שאין לב"ד לענוש האב על הבן ולא הבן על האב אבל בידי שמים כתיב פוקד עון אבות על בנים וגוי והוא כשהבנים אינם צדיקים כמו שאמרו כשאוחזין מעשה אבותיהם בידיהם וזו המיתה אף על פי שהיתה בידי אדם במצות האל היתה והרי היא כמיתה בידי שמים.

<p>ז וַיַּחַמַּל הַמֶּלֶךְ, עַל-מִפְיבֹשֶׁת בֶּן-יְהוֹנָתָן בֶּן-שָׁאוּל; עַל-שְׁבַעַת יְהוָה, אֲשֶׁר בֵּינֵיהֶם - בֵּין דָּוִד, וּבֵין יְהוֹנָתָן בֶּן-שָׁאוּל.</p>	<p>7 But the king spared Mephibosheth, the son of Jonathan the son of Saul, because of the LORD'S oath that was between them, between David and Jonathan the son of Saul.</p>
<p>ח וַיִּקַּח הַמֶּלֶךְ אֶת-שְׁנֵי בָנֵי רִצְפָה בַת-אִיָּה, אֲשֶׁר לָדָה לְשָׁאוּל, אֶת-אַרְמוֹנִי, וְאֶת-מִפְיבֹשֶׁת; וְאֶת-חַמְשַׁת בָּנֵי מִיכָל בַת-שָׁאוּל, אֲשֶׁר לָדָה לְעַדְרִיָּאל בֶּן-בְּרִזַּי, הַמֵּהוֹלָתִי.</p>	<p>8 But the king took the two sons of Rizpah the daughter of Aiah, whom she bore unto Saul, Armoni and Mephibosheth, and the five sons of Michal the daughter of Saul, whom she bore to Adriel the son of Barzillai the Meholathite;</p>
<p>ט וַיִּתְּנֵם בְּיַד הַגִּבְעוֹנִים, וַיִּקְרְעֵם בְּהָר לִפְנֵי יְהוָה, וַיִּפְּלוּ שִׁבְעָתָם (שְׁבַעֲתָם), יַחַד; וְהֵם (וְהֵמָּה) הִמְתּוּ בַיּוֹם קָצִיר, בְּרֵאשִׁיטָה, תַּחֲלַת (בְּתַחֲלַת), קָצִיר שְׁעָרִים.</p>	<p>9 and he delivered them into the hands of the Gibeonites, and they hanged them in the mountain before the LORD, and they fell all seven together; and they were put to death in the days of harvest, in the first days, at the beginning of barley harvest.</p>

3. Rashi

בני מיכל בת שאול אשר ילדה לעדריאל – וכי מיכל ילדה? והלא מירב ילדה לו, אלא מירב ילדה, ומיכל גדלה, לפיכך נקרא על שמה. והמגדל יתום ויתומה בתוך ביתו, כאלו ילדו ונקרא על שמו (בבלי סנהדרין י"ט:).

<p>י וַתִּקַּח רִצְפָה בַת-אִיָּה אֶת-הַשֵּׁק וַתִּטְהַר לָהּ אֶל-הַצּוּר, מִתַּחֲלַת קָצִיר, עַד נִתְּךְ - מִיָּמִים עָלֵיהֶם, מִן-הַשָּׁמַיִם; וְלֹא-נִתְּנָה עוֹף הַשָּׁמַיִם לָנוּחַ עָלֵיהֶם, יוֹמָם, וְאֶת-חַיַּת הַשָּׂדֶה, לָלֶקֶה.</p>	<p>10 And Rizpah the daughter of Aiah took sackcloth, and spread it for her upon the rock, from the beginning of harvest until water was poured upon them from heaven; and she suffered neither the birds of the air to rest on them by day, nor the beasts of the field by night.</p>
<p>יא וַיִּגְדַּל, לְדָוִד, אֶת אֲשֶׁר-עָשְׂתָה רִצְפָה בַת-אִיָּה, פִּלְגָשׁ שָׁאוּל.</p>	<p>11 And it was told David what Rizpah the daughter of Aiah, the concubine of Saul, had done.</p>
<p>יב וַיֵּלֶךְ דָּוִד, וַיִּקַּח אֶת-עַצְמוֹת שָׁאוּל וְאֶת-עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ, מֵאֵת, בְּעָלֵי יָבִישׁ גִּלְעָד--אֲשֶׁר גָּנְבוּ אֶתְּם מִרְחַב בֵּית-</p>	<p>12 And David went and took the bones of Saul and the bones of Jonathan his son from the men of Jabesh-gilead, who had stolen them from the broad place of Beth-shan, where the</p>

שן, אֲשֶׁר תָּלוּם (תִּלְאוּם) שֵׁם הַפְּלִשְׁתִּים
(שָׁמָּה פְּלִשְׁתִּים), בְּיוֹם הַכּוֹת פְּלִשְׁתִּים
אֶת-שָׂאוֹל, בְּגִלְבֹּעַ. Philistines had hanged them, in the day that the Philistines
slew Saul in Gilboa;

יג וַיַּעַל מִשָּׁם אֶת-עַצְמוֹת שָׂאוֹל, וְאֶת-
עַצְמוֹת יְהוֹנָתָן בְּנוֹ; וַיֵּאסְפוּ, אֶת-עַצְמוֹת
הַמּוֹקְעִים. 13 and he brought up from thence the bones of Saul and the
bones of Jonathan his son; and they gathered the bones of
them that were hanged.

יד וַיִּקְבְּרוּ אֶת-עַצְמוֹת-שָׂאוֹל וְיְהוֹנָתָן-
בְּנוֹ בְּאֶרֶץ בְּנֵימִן בְּצֵלָע, בְּקִבְרֵי קִישׁ אָבִיו,
וַיַּעֲשׂוּ, כָּל אֲשֶׁר-צִוָּה הַמֶּלֶךְ; וַיַּעֲתֶר
אֱלֹהִים לְאֶרֶץ, אַחֲרֵי-כֵן. {פ} 14 And they buried the bones of Saul and Jonathan his son in
the country of Benjamin in Zela, in the sepulchre of Kish his
father; and they performed all that the king commanded.
And after that God was entreated for the land. {P}

4. Bereshit 36

ב עָשָׂו לָקַח אֶת-נְשָׁיו, מִבְּנוֹת כְּנָעַן: אֶת-
עֲדָה, בַּת-אֵילֹן הַחִתִּי, וְאֶת-אֹהֲלִיבָמָה
בַּת-עֵנָה, בַּת-צִבְעוֹן הַחִוִּי. 2 Esau took his wives of the daughters of Canaan; Adah the
daughter of Elon the Hittite, and Oholibamah the daughter of
Anah, the daughter of Zibeon the Hivite,

כד וְאֵלֶּה בְּנֵי-צִבְעוֹן, וְאִיָּה וְאַנָּה; הוּא עֵנָה,
אֲשֶׁר מָצְא אֶת-הַיַּמִּים בַּמִּדְבָּר, בְּרַעְלַתוֹ אֶת-
הַחֲמֹרִים, לְצִבְעוֹן אָבִיו. 24 And these are the children of Zibeon: Aiah and Anah--
this is Anah who found the hot springs in the wilderness, as
he fed the asses of Zibeon his father.

ה וְאֹהֲלִיבָמָה, יֶלְדָה, אֶת-יְעִישׁ (יְעוּשׁ) וְאֶת-
יַעֲלָם, וְאֶת-קֹרַח; אֵלֶּה בְּנֵי עָשָׂו, אֲשֶׁר יֶלְדוּ-לוֹ
בְּאֶרֶץ כְּנָעַן. 5 and Oholibamah bore Jeush, and Jalam, and Korah.
These are the sons of Esau, that were born unto him in
the land of Canaan.

5. Yevamot 99a

ויאמר אליהם מה אעשה לכם ובמה אכפר וברכו את נחלת ה' ויאמרו לו הגבעונים אין לנו כסף וזהב עם שאול
ועם ביתו ואין לנו איש וגוי יותן לנו שבעה אנשים מבניו והוקענום לה' וגוי' מיפייס ולא פייסינהו אמר שלשה
סימנים יש באומה זו הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים

6. Rambam Hilchot Teshuva 2:10

אסור לאדם שיהיה אכזרי ולא יתפייס, אלא יהיה נוח לרצות וקשה לכעוס, ובשעה שמבקש ממנו החוטא
למחול, מוחל בלבב שלם ובנפש חפצה. ואפילו הצר לו הרבה וחטא לו הרבה, לא יקום ולא יטור. וזה הוא
דרכם של זרע ישראל וליבם הנכון, אבל הגויים ערלי הלב אינן כן, אלא "ועברתו שמרה נצח" (עמוס א': י"א).
וכן הוא אומר על הגבעונים, לפי שלא מחלו ולא נתפייסו, "והגבעונים לא מבני ישראל המה" (שמואל ב'
כ"א: ב'):

7. Yevamot 99a

ותקח רצפה בת איה את השק ותטהו לה אל הצור מתחלת קציר עד נתך מים עליהם מן השמים ולא נתנה עוף
השמים לנוח עליהם יומם וחית השדה לילה והא כתיב (דברים כא) לא תלין נבלתו על העץ אמר רבי יוחנן
משום רבי שמעון בן יהוצדק מוטב שתעקר אות אחת מן התורה ויתקדש שם שמים בפרהסיא שהיו עוברים
ושבים אומרים מה טיבן של אלו הללו בני מלכים הם ומה עשו פשטו ידיהם בגרים גרורים אמרו אין לך אומה
שראויה להדבק בה כזו ומה בני מלכים כך בני הדיוטות על אחת כמה וכמה ומה גרים גרורים כך ישראל על
אחת כמה וכמה

טו וַתְּהִי-עוֹד מִלְחָמָה לְפְלִשְׁתִּים, אֶת-
יִשְׂרָאֵל; וַיֵּרֶד דָּוִד וְעַבְדָּיו עִמּוֹ, וַיִּלְחֲמוּ
אֶת-פְּלִשְׁתִּים--וַיִּצַּח דָּוִד. 15 And the Philistines had war again with Israel; and David
went down, and his servants with him, and fought against
the Philistines; and David waxed faint.

טז וישבו (וישב) בנב אשר בילידי
הרפה, ומשקל קינו שלש מאות משקל
16 And Ishbibenob, who was of the sons of the giant, the
weight of whose spear was three hundred shekels of brass in

<p>נְחֹשֶׁת, וְהוּא, חָגוּר חֲדָשָׁה; וַיֹּאמֶר, לְהַכּוֹת אֶת-דָּוִד.</p>	<p>weight, he being girded with new armour, thought to have slain David.</p>
<p>יִזְ וַיַּעֲזֹר-לוֹ אַבִּישַׁי בֶּן-צְרוּיָה, וַיִּךְ אֶת-הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּמָּתֵהוּ; אַזְ נִשְׁבְּעוּ אַנְשֵׁי-דָוִד לֹא לֵאמֹר, לֹא-תֵצֵא עוֹד אִתָּנוּ לְמִלְחָמָה, וְלֹא תִכְבֶּה, אֶת-נֵר יִשְׂרָאֵל. {פ}</p>	<p>17 But Abishai the son of Zeruah succoured him, and smote the Philistine, and killed him. Then the men of David swore unto him, saying: 'Thou shalt go no more out with us to battle, that thou quench not the lamp of Israel.' {P}</p>
<p>יח וַיְהִי, אַחֲרֵי-כֵן, וַתְּהִי-עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגוֹב, עִם-פְּלִשְׁתִּים; אַזְ הִכָּה, סִבְבַּי הַחֻשְׁתִּי, אֶת-סָפ, אִשָּׁר בִּילְדֵי הָרָפָה. {ס}</p>	<p>18 And it came to pass after this, that there was again war with the Philistines at Gob; then Sibbecai the Hushathite slew Saph, who was of the sons of the giant. {S}</p>
<p>יט וַתְּהִי-עוֹד הַמִּלְחָמָה בְּגוֹב, עִם-פְּלִשְׁתִּים; וַיִּךְ אֶלְחָנָן בֶּן-יַעֲרִי אַרְגִּים בֵּית הַלְחָמִי, אֶת גְּלִיָּת הַגִּתִּי, וַיַּעַץ חֲנִיתוֹ, כְּמִנֹר אַרְגִּים. {ס}</p>	<p>19 And there was again war with the Philistines at Gob; and Elhanan the son of Jaare-oregim the Beth-lehemite slew Goliath the Gittite, the staff of whose spear was like a weaver's beam. {S}</p>
<p>כ וַתְּהִי-עוֹד מִלְחָמָה, בְּגַת; וַיְהִי אִישׁ מְדִין (מְדוּן), וְאֶצְבָּעוֹת יָדָיו וְאֶצְבָּעוֹת רַגְלָיו, שֵׁשׁ וְשֵׁשׁ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע מִסָּפָר, וְגַם-הוּא, יָלַד לְהָרָפָה.</p>	<p>20 And there was again war at Gath, where was a champion, that had on every hand six fingers, and on every foot six toes, four and twenty in number; and he also was born to the giant.</p>
<p>כא וַיַּחַרֵּף, אֶת-יִשְׂרָאֵל; וַיַּכְהוּ, יְהוֹנָתָן, בֶּן-שֹׁמֵעִי (שְׁמֵעָה), אֶחָי דָּוִד.</p>	<p>21 And when he taunted Israel, Jonathan the son of Shimea David's brother slew him.</p>
<p>כב אֶת-אַרְבַּעַת אֱלֹהֵי יָלְדוֹ לְהָרָפָה, בְּגַת; וַיַּפְּלוּ בְּיַד-דָּוִד, וּבְיַד עֲבָדָיו. {ש}</p>	<p>22 These four were born to the giant in Gath; and they fell by the hand of David, and by the hand of his servants. {P}</p>

8. Rashi

(יח) ותהי עוד המלחמה – כבר קדמה זו לכוון, ולא מנאה כאן אלא לכרף מיתת ארבעה בני ערפלה.

9. Radak

הרפה – כמו הענק והוא אחד מן רפאים ונכתב בה"א ובאל"ף כן כתב אדוני אבי ז"ל וכתרגם יונתן גברא וכבר כתבנו דעת הדרש למעלה שהוא שם האם.

10. Shmuel Bet 13

3 But Amnon had a friend, whose name was Jonadab, the son of Shimeah David's brother; and Jonadab was a very subtle man.

11. Yehoshua 11

21 And Joshua came at that time, and cut off the Anakim from the hill-country, from Hebron, from Debir, from Anab, and from all the hill-country of Judah, and from all the hill-country of Israel; Joshua utterly destroyed them with their cities.

22 There was none of the Anakim left in the land of the children of Israel; only in Gaza, in Gath, and in Ashdod, did some remain.